

31.01. – dzień zwijania bazy i przygotowań do powrotu do kraju: pakowanie nadwyżki żywności jako depozytu na przyszły rok, generalne porządki i gromadzenie opału na zimę dla gości odwiedzających hus; pochmurno

01.08. – ostatni dzień w Hyttevice: sprzątanie husa, pakowanie plecaków; bracia Czesi płyną łódką do Stacji Polarnej w Hornsundzie, więc zabierają ostatnią skrzynię z próbkami, natomiast my z plecakami wędrujemy lądem, docieramy do celu (tradycyjnie) w porze obiadowej; pochmurno, wieje, ale na szczęście w plecy; w Stacji Polarnej trwa rozładunek statku „Horyzont II”, włączamy się do roboty po południu i pracujemy do czwartej nad ranem

02.08. – ostatnie wyjście w teren, po próbki łupków mikowych grupy Isbjørnhamna, amfibolitów grupy Eimfjellet oraz żył ankerytowych ze stoków Fugleberget 569m – to ostatni, trzeci etap opróbowania; po drodze spotykamy grupę studentów z KUL-u; wieczorem przenosimy się na pokład „Horyzontu II” i wypływamy w rejs do Longyearbyen; dzień pochmurny

03.08. – nocą dopływamy do Longyearbyen, lecz dopiero po południu schodzimy na ląd; spotykamy Marka „Trapera” Zajączkowskiego i zatrzymujemy się na noc w domku oceanologów z Gdańska, pochmurno

04.08. – czekając na samolot do kraju zwiedzamy Longyearbyen, zawieramy znajomości z miejscową Polonią; nadal pochmurno

05.08. – w środku nocy wyruszamy pieszo na lotnisko w Longyearbyen; o piątej nad ranem odlatujemy (via Oslo i Kopenhaga) do Warszawy; późnym wieczorem przyjeżdżamy ekspresem do Krakowa; koniec Wyprawy.

Stefan Bartoszewski
Zakład Hydrografii
Instytut Nauk o Ziemi UMCS
20-033 Lublin, ul. Akademicka 19

XIV WYPRAWA GEOGRAFICZNA UNIwersYTETU MARIi CURIE-SKŁODOWSKIEJ NA SPITSBERGEN

W sezonie letnim 2002 r. Instytut Nauk o Ziemi Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie organizatorem XVI Wyprawy Geograficznej na Spitsbergen. Podobnie jak w latach ubiegłych obszar podstawowych badań obejmował rejon środkowego Spitsbergenu w rejonie fiordu Bellsund. Bazą wyprawy było dawne osiedle górnicze – Calypsobyen usytuowane na wybrzeżu fiordu Recherche stanowiącego południowe odgałęzienie Bellsundu.

Program naukowy realizował 4-osobowy zespół pracowników Instytutu Nauk o Ziemi Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie w składzie:

dr hab. Stefan Bartoszewski – kierownik wyprawy – hydrograf

dr hab. Jerzy Melke – gleboznawca

dr Jacek Chodorowski – gleboznawca

mgr Krzysztof Siwek – klimatolog

Celem wyprawy były kompleksowe badania środowiska geograficznego. Uwagę zwrócono na funkcjonowanie geosystemów polarnych w warunkach lokalnych i globalnych zmian klimatu oraz oddziaływania antropopresji.

Tematyka badań szczegółowych wynikała z realizacji 4 projektów badawczych:

„Hydrogeoklimatyczne uwarunkowania obiegu wody w wybranych ekosystemach polarnych” (grant 6PO4E 034 20, kierownik dr hab. Stefan Bartoszewski)

„Współczesne utwory pylaste strefy glacialnej Spitsbergenu ich zróżnicowanie genetyczne i litologiczne w świetle badań chemicznych i mineralogicznych” (grant 6PO4E01121, kierownik dr hab. Jerzy Melke)

„Funkcjonowanie geosystemów peryglacialnych w warunkach zmian klimatu i antropopresji – Spitsbergen” (grant 6PO4E 044 19 kierownik prof. dr hab. Kazimierz Pękała)

„Dynamika makro i mikroskładników odżywczych w wybranych typach tundry na tle warunków wilgotnościowych i termicznych” (temat badawczy dr hab. J. Melke i dr J. Chodorowskiego)

Główny obszar badań stanowiła północna część Ziemi Wedela Jarlsberga. Część badań z zakresu gleboznawstwa zrealizowano na obszarze Kaffiöyry, gdzie przez tydzień w pierwszej dekadzie sierpnia pracowała grupa w składzie: dr hab. Jerzy Melke i dr Jacek Chodorowski. Realizację tej części badań bardzo ułatwiła życzliwość i współpraca polarników z bazy UMK w Toruniu.

Uczestnicy wyprawy dotarli na Spitsbergen dwiema drogami. Najwcześniej, bo 4 lipca znalazł się w bazie w Calypsobyen dr Jacek Chodorowski, który wraz ze sprzętem i zapasami żywności dopłynął statkiem WSM „Horyzont II”. Statek wypłynął z Gdyni w dniu 23 czerwca. Podczas postoju w Horsundzie nastąpił wyładunek sprzętu i zaopatrzenia dla uczestników XXVI Wyprawy PAN. Pozostali uczestnicy naszej wyprawy dolecieli do Longyearbyen w dniu 4 lipca 2002. O północy tego samego dnia zaokrętowaliśmy się na statek „Horyzont II”. Do naszej bazy dotarliśmy dopiero 6 lipca o godz. 22. Trasa rejsu wiodła początkowo na północ, zawięliśmy do Petuniabukty i Kaffiöyry, gdzie wysiedli polarnicy z Uniwersytetu Adama Mickiewicza (Poznań) i Uniwersytetu Mikołaja Kopernika (Toruń).

Realizację programu naukowego wyprawy prowadziliśmy w terminie 7 lipiec – 11 wrzesień 2002 r. Warunki meteorologiczne w tym okresie cechowała duża zmienność zasilania opadowego. Lipiec i pierwsza dekada sierpnia były bardziej

suche niż średnio w wieloleciu 1986–2002. Intensywne opady wystąpiły w drugiej połowie sierpnia. Najwyższą dobową sumę opadu, 23,1 mm, zarejestrowano 25 sierpnia. Suma opadów w okresie badań wyniosła 79,3 mm.

Warunki termiczne nie odbiegały od wartości średnich. Najwyższa temperatura dobową, 10,2°C, wystąpiła 10 lipca, a najniższa, –1,9°C, 8 września. Średnia temperatura okresu badań osiągnęła 5,3°C czyli równała się wielkości zarejestrowanej w 2001 r.

W czasie sezonu letniego 2002 r. naszą bazę dzieliliśmy z grupą geologów, w skład której wchodził prof. dr hab. Krzysztof Birkenmajer z Krakowa, dr hab. Krzysztof Krajewski z Warszawy oraz student Uniwersytetu Warszawskiego Bartek Luks. Współpraca z nimi ułatwiła nam szereg spraw logistycznych, m.in. transport sprzętu i zaopatrzenia. W tym samym czasie przeprowadziliśmy prace konserwacyjne i remontowe w bazie wyprawy. Część prac wykonała w drugiej połowie lipca, norweska grupa techniczna w składzie Einar Bohlin, Katherina Holmer i Karl Fredheim, skierowana przez biuro gubernatora Svalbardu.

W lipcu i sierpniu wielokrotnie zatrzymywały się na redzie Calypsobyen statki wycieczkowe i jachty. Szczególnie miłymi gośćmi byli uczestnicy sierpniowego rejsu statku „Horyzont II”, studenci UNIS z Longyearbyen oraz grupa wycieczkowa z Australii i Nowej Zelandii na statku „Polar Pioneer”.

Calypsobyen opuściliśmy 13 września na pokładzie jachtu „Eltanin”, który dowiózł nas do Longyearbyen. Do Polski wróciliśmy 15 września drogą lotniczą przez Trondheim, Oslo i Kopenhagę.

Aleksander Guterch
Komitet Badań Polarnych PAN
00–901 Warszawa, Pałac Kultury i Nauki

RAMOWY NARODOWY PROGRAM BADAŃ POLARNYCH 2002–2010

Ramowy Narodowy Program Badań Polarnych, opracowany przez zespoły powołane przez Komitet Badań Polarnych Polskiej Akademii Nauk, po trwającej ponad dwa lata dyskusji, został ostatecznie jednomyślnie zatwierdzony na plenarnym zebraniu Komitetu w listopadzie 2001 r. W czerwcu 2002 r. Program został przedstawiony na Prezydium Polskiej Akademii Nauk, uzyskując pełną aprobatę i pozytywną opinię. Proponowane w Programie projekty i zadania badawcze opracowano w nawiązaniu do najważniejszych międzynarodowych pro-